

# Brede Scholen en hun impact

Aanpak

[Lia Blaton](#) - projectmedewerker brede school

Trefwoorden: brede school, coördinatie, samenwerking

Publicatiedatum: 31/1/2012

## 1. SAMENVATTING

Brede School wint meer en meer terrein in Vlaanderen en Brussel. Het concept 'Brede School' krijgt een plaats in beleidsnota's, lokale overheden verkennen de mogelijkheden en op het terrein groeit het enthousiasme voor samenwerking. Door deze samenwerking en groei van de Brede School rees de vraag: "Wat brengt een Brede School teweeg?" Het Steunpunt Diversiteit en Leren (voorheen als deel van het Steunpunt GOK) volgde 17 proefprojecten op gedurende drie opeenvolgende jaren (2006-2009). Vorm en inhoud van de projecten werden in kaart gebracht, goede praktijken verzameld en ervaringen uitgewisseld. In de laatste fase werden de betrokken coördinatoren en partnerorganisaties bevraagd over hoe zij de impact van de Brede School ervaren. Deze ervaringen zijn waardevol voor andere Brede Scholen. In dit artikel geven we dan ook een overzicht van de voornaamste bevindingen en vertalen die in aanbevelingen en tips voor (toekomstige) Brede Scholen en hun ondersteuners.

## 2. BREDE SCHOOL: HET REFERENTIEKADER

### Ontwikkeling van het concept Brede School

In Vlaanderen en Brussel werd in 2006 een impuls gegeven aan de ontwikkeling van Brede School door de proefprojecten georganiseerd door de beleidsdomeinen Onderwijs en Jeugd. Het concept 'Brede School' werd uitgebouwd door het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen en het Steunpunt Diversiteit en Leren.

Een Brede School definiëren we als volgt (Joos & Ernalsteen, 2010; Ernalsteen, Joos & Engels, 2009):

*Een Brede School is:*

1. *Een samenwerkingsverband tussen verschillende sectoren waaronder een of meerdere scholen.*
2. *Die samen werken aan een brede leer- en leefomgeving in de vrije tijd en op school.*
3. *Met als doel maximale ontwikkelingskansen.*
4. *Voor alle kinderen en jongeren.*

Een kwalitatieve bredeschoolwerking heeft oog voor diversiteit, verbindingen en participatie. De concrete werking hangt af van de lokale context.

## Vijf kernaspecten

We onderscheiden vijf kernaspecten: gezondheid (lichamelijk én geestelijk), veiligheid, talentontwikkeling en plezier, maatschappelijke participatie en voorbereiding op de toekomst. Deze vijf kernaspecten zijn gebaseerd op beleidsprogramma's in het Verenigd Koninkrijk en Nederland. De kernaspecten zijn inhoudelijk nauw met elkaar verbonden en beklemtonen een integrale benadering. Door die inhoudelijke verwevenheid belichamen de vijf kernaspecten ook de nood aan samenwerking tussen diverse sectoren. De toetsstenen zijn diversiteit, verbindingen en participatie en zijn een meter voor de kwaliteit in de Brede School.

*Afbeelding 1: wat is een Brede School?*



Meer informatie vindt u in het referentiekader van de Brede School (Joos & Ernalsteen, 2010).

## Illustratie

*Hoe ziet een Brede School eruit? Dé Brede School bestaat niet, maar bovenstaand referentiekader bevat belangrijke aspecten die aanwezig zouden moeten zijn. We schetsen hier kort de werking van een Brede School als illustratie.*

*De Brede School werd opgestart in een wijk. Tussen de school en de buurt en stad bestond al heel wat ad-hocsamenwerking, maar die werd in het kader van de oproep voor bredeschoolprojecten uitgebreid en meer gestructureerd. De school nam de coördinerende rol op zich. Het creëren van een brede leer- en leefomgeving staat centraal. Zo wordt er samengewerkt met het wijkgezondheidscentrum rond gezonde voeding en sport. In die samenwerking is ook een jeugddienst betrokken. Verder is er ook een uitgebreide kunsteducatieve werking en wordt intensief samengewerkt*

*met musea uit de stad, maar ook kunstenaars uit de wijk. Met de academie van het deeltijds kunstonderwijs (DKO) wordt een project gestart om in de wijk lessen aan te bieden, dit om kinderen uit de buurt te bereiken, die de weg naar het DKO niet vinden ... Deze Brede School groeide, want een Brede School is een proces: meer partners worden betrokken, de werkwijze wordt kritisch onder de loep genomen, organisaties ontdekken dat ze gemeenschappelijke doelen hebben, doelstellingen veranderen gaandeweg ... Maar wat centraal staat, zijn de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren.*

## 3. IMPACT VAN EEN BREDE SCHOOL

Een belangrijke vraag die opduikt wanneer het over Brede School gaat, is: “Wat brengt een Brede School teweeg?”, “Wat is het resultaat van een samenwerkingsverband?”, “Wat maakt dat een samenwerkingsverband werkt?” Tijdens de laatste fase van de proefprojecten werd dit dan ook in kaart gebracht. We gingen na wat een Brede School teweegbrengt: wat is het effect van de invulling van de coördinatie van de Brede School, welke partners worden betrokken, welk effect heeft de samenwerking tussen verschillende partners en wat verandert er voor kinderen en jongeren?

### 3.1. Bevraging van proefprojecten

De bevraging van de bredeschoolproefprojecten bracht verschillende aspecten in kaart: welke sectoren zijn betrokken, welke doelstellingen worden nagestreefd, welke dynamiek ontstaat, hoe verloopt de coördinatie en op welke wijze dragen Brede Scholen bij aan gelijke kansen?

De bevraging bestond uit verschillende luiken:

1. Er werden projectfoto's gemaakt van de verschillende projecten. In deze fiches werd uitgebreid beschreven hoe het samenwerkingsverband eruitziet, welke activiteiten georganiseerd worden, wat de doelgroepen zijn en welke doelstellingen nagestreefd worden door elk project.
2. Vier bredeschoolproefprojecten werden kwalitatief geanalyseerd: er werd nagegaan wat het verband is tussen inbedding van de coördinatierol in een bepaalde organisatie (een school of een organisatie uit een andere sector) en de bredeschoolwerking.
3. 35 leerlingen van 6 Brede Scholen (één school uit het lager onderwijs en vijf scholen uit het secundair onderwijs) werden geïnterviewd door Steunpunt Jeugd, de Vlaamse jeugdraad en de Vlaamse scholierenkoepel, om na te gaan wat hun ervaringen zijn met een Brede School.
4. Tot slot werd een impactbevraging uitgevoerd, bestaande uit twee delen: een kwantitatieve bevraging van partners en coördinatoren en een kwalitatieve bevraging, waarbij gestructureerde interviews werden afgenomen bij de coördinatoren van de proefprojecten.

In dit artikel gaan we in op de belangrijkste bevindingen uit deze bevraging van de proefprojecten.

### 3.2. Coördinatie van de Brede School

Uit de bevraging blijkt dat een coördinator cruciaal is voor het organiseren van een Brede School. In het vorig artikel (Ernalsteen, Joos & Engels, 2009, [Brede School in Vlaanderen en Brussel](#)) gingen we al uitgebreid in op de taken van de coördinator. In dit luik focussen we op het effect van een coördinator op de werking van een Brede School.

## Impact van aanwezigheid van een coördinator

De coördinator heeft een grote impact op het functioneren van de Brede School. Coördinatoren typeren zich dan ook als ‘draaischijf’ en ‘spilfiguur’. De bewaking van het geheel én van de win-winsituatie voor elke partner is belangrijk. Een samenwerking heeft pas echt kans op slagen wanneer er een gemeenschappelijk draagvlak is. Dit draagvlak ontstaat niet ‘ineens’, maar moet worden gecreëerd. De ervaringen van de proefprojecten leren dan ook dat een sterke figuur als coördinator onontbeerlijk is.

In de proefprojecten waren 7 proefprojecten die een bredeschoolcoördinator aangeworven hadden, en 4 waarbij een coördinatietaak, met tijdsgarantie, toegevoegd werd aan het takenpakket. Bij 6 proefprojecten moest de coördinator deze taken opnemen bovenop zijn of haar bestaande takenpakket.

Uit de bevraging blijkt dat een coördinator mét tijd voor deze taken in zijn/haar takenpakket sterker kan inzetten op het creëren van een divers samengesteld netwerk. Bij deze projecten zijn dan ook meer partners uit de jeugdsector betrokken en slaagt men er ook in verschillende scholen samen te brengen. Wanneer we naar de wijze van samenwerken kijken, stellen we vast dat de samenwerking hier structureel verankerd wordt en dat er aandacht is om de verschillende partners inhoudelijk te betrekken. Een coördinator mét tijd heeft ook positieve effecten voor verschillende partners: zo blijken de partners ook meer inhoudelijk betrokken te worden bij het bredeschoolgebeuren en is de werking meer gekoppeld aan de eigen kernopdracht van de partners.

## Coördinatie door een school of een andere organisatie

Wie neemt best de coördinatie op: een school of een partner uit een andere sector?

Deze vraag wordt vaak gesteld. Van de 17 bredeschoolproefprojecten werden 13 projecten gecoördineerd door een school. Dit hing samen met de oproep voor projecten, maar uiteraard hoeft dit niet zo te zijn, ook andere organisaties kunnen een Brede School coördineren. De term ‘andere organisatie’ omvat een veelheid van organisaties uit verschillende sectoren. Omdat binnen de Brede School een school een belangrijke partner is, leggen we onder de loep of het een verschil uitmaakt voor de bredeschoolwerking als de coördinatie al dan niet door een school opgenomen wordt.

Vier bredeschoolprojecten werden in de diepte bestudeerd om na te gaan wat het verschil is tussen projecten die worden aangestuurd door een coördinator binnen een school en projecten met een coördinator in een organisatie. Het is een indicatie van verschillen tussen de plaats waar de coördinatie gelegen is. Uiteraard kan door de analyse van vier projecten geen algemene uitspraken gedaan worden, maar het geeft wel een indicatie van het effect van de plaats van de coördinatie.

## Twee voorbeelden

We beschrijven twee Brede Scholen, bij de ene wordt de coördinatie binnen een school opgenomen, bij de andere is een wijkorganisatie de coördinator. Deze twee voorbeelden illustreren goed het effect dat de plaats van de coördinatie heeft op de bredeschoolwerking.

*Brede School: aansturing door een school*

Een van de bredeschoolprojecten werd geïnitieerd door een onderwijsgebonden stadsdienst en deze school tekende in op deze oproep. Samenwerking met verschillende partners was niet nieuw, met sommige partners bestond al een samenwerking voor de start als 'Brede School', andere werden pas recent betrokken bij de werking.

De directie neemt de coördinatierol op zich, maar sommige taken worden verdeeld binnen het kernteam. De financiële kant van de Brede School wordt door de administratie opgevolgd. Het financiële en inhoudelijke worden sterk gescheiden.

Met de partners wordt geen gezamenlijk overleg georganiseerd, het overleg gebeurt afhankelijk per partner: vaak op vraag van een partner of wanneer er nood is aan overleg. Binnen de school wordt 'Brede School' als punt wel opgenomen door het kernteam en de directie.

De betrokken partners zijn vooral partners uit basiseducatie, schoolopbouwwerk en sport, daarnaast zijn ook partners uit het jeugdwelzijnswerk betrokken. In het samenwerkingsverband is één school betrokken, die de coördinatie op zich neemt. De partners in de Brede School zijn ook partners die heel erg betrokken zijn bij de wijk waarin de school gelegen is.

### *Brede School: aansturing door een wijkgebonden organisatie*

Deze Brede School is ontstaan als een wijkproject, binnen de wijk groeide alsmaar meer samenwerking tussen verschillende partners. Het project, dat bottom-up gegroeid is, kreeg een extra stimulans bij de erkenning als bredeschoolproefproject.

De coördinatie van de Brede School wordt opgenomen door een organisatie met een sterke wijkwerking. De coördinator heeft voor deze taak een aparte functie en een duidelijk mandaat. Het overleg is gestructureerd georganiseerd: er is een maandelijkse stuurgroep die vergadert over de dagelijkse werking, per thema zijn aparte werkgroepen (meer sectorgebonden) opgestart en er is ook een adviesorgaan dat de krijtlijnen uitstippelt voor de Brede School en feedback geeft.

De partners van de Brede School zijn allen zeer sterk wijkgebonden: vier scholen van twee verschillende netten, jeugdwelzijnswerk, gebiedsgerichte werking, opbouwwerk, kinderopvang, sport en buitenschoolse opvang.

In het volgende kader vindt u de belangrijkste verschillen, afhankelijk van waar de aansturing gesitueerd is:

### *Afbeelding 2: verschillen tussen aansturing door een school en door een organisatie*

<b>Aansturing door een school</b>	<b>Aansturing door een organisatie</b>
Een school centraal	Schooloverstijgend
Doelgroep = leerlingen van de school	Doelgroep = kinderen en jongeren (breder)
Sterke binding tussen school en brede school: schooleigen doelen	Lossere band tussen school en brede school
Samenwerking gericht op school	Een gedeeld samenwerkingsverband
Betrokkenheid van de school: minder op het vlak van buitenschoolse activiteiten	Buitenschoolse aspecten, buurtbetrokkenheid, netwerking staan centraal
Aard van de samenwerking: ad hoc, niet structureel ingebed	Samenwerking wordt meer gestructureerd, er wordt geïnvesteerd in het netwerk

### **Aansturing door een school**

Wanneer een school aanstuurt, zien we een sterke binding tussen de (inhoudelijke) werking van de school en de Brede School. Ook worden leerkrachten dan meer betrokken bij het samenwerkingsverband. Items als kwaliteit van onderwijs, pedagogisch-didactische elementen ... vormen aspecten van de Brede School. Dit is een aspect dat bewaakt moet worden: in deze projecten

worden de schooleigen doelen niet overstegen. De Brede School wordt met andere woorden ingezet voor de school zelf, met een focus op het schoolse leren. Activiteiten gericht op de vrije tijd of de buurt komen minder aan bod. We zien ook een sterk verschil in betrokkenheid van de school. Op het vlak van vrije tijd gaat het voornamelijk over het openstellen van het gebouw, maar over de inhoud van de activiteiten, de aansluiting met schoolse aspecten, wordt niet overlegd. In deze samenwerking schuilt dan ook het gevaar voor een gebrek aan gelijkwaardigheid op het vlak van samenwerking tussen verschillende partners. Dat uit zich ook in het overleg: dat is ad hoc en niet structureel ingebed. Ook de financiële kant wordt volledig beheerd door de school, partners hebben ook weinig inspraak in dat aspect.

## Aansturing door een organisatie

Wanneer een andere organisatie aanstuurt, stellen we vast dat verschillende scholen betrokken worden binnen de Brede School. Wanneer we kijken naar de doelgroep van deze bredeschoolprojecten, stellen we vast dat de doelgroep ruimer gedefinieerd is. Met andere woorden: niet enkel de leerling van de school en zijn/haar schoolse leren staan centraal, maar ook het welbevinden van kinderen of jongeren in de wijk. In de samenwerkingsverbanden die door een organisatie worden aangestuurd, zien we dat er sterk wordt ingezet op het samenwerkingsverband: in de sector- en netoverschrijdende samenwerking wordt sterk geïnvesteerd. Bij deze projecten stellen we dan weer vast dat er een lossere band is tussen school en Brede School. De link tussen educatieve processen in de school en in de buurt wordt niet bewust gelegd. En ook elementen van het schoolinterne gebeuren komen minder aan bod (inhoudelijke schoolwerking, pedagogisch-didactische aspecten, betrokkenheid van het schoolteam). Maar tegelijkertijd komen de buurt en buitenschoolse aspecten sterk op de voorgrond. De buurt wordt centraal gesteld en men treedt ook actief naar buiten bij activiteiten om banden met buurtorganisaties aan te halen.

## 3.3. Partners

### Aantal partners

Ook de partners in de bredeschoolproefprojecten werden in kaart gebracht. Per Brede School zijn er gemiddeld acht partners betrokken. Het aantal partners varieert van 4 tot 22 per project. De partners zijn voornamelijk te situeren binnen onderwijs en welzijn, gevolgd door de cultuursector en stadsdiensten. De sectoren jeugd, sport en arbeid zijn in mindere mate vertegenwoordigd.

### Wie?

We zien dat het binnen de sectoren vooral gaat om actoren met een werking die een focus heeft op leren of op de relatie met omgeving of buurt. Bredeschoolprojecten spreken vooral die actoren aan voor wie de doelstellingen van Brede School reeds deel uitmaken van de kernopdracht van de organisatie. Bij stadsdiensten gaat het dan veelal over gebiedsgerichte werking of stadsdiensten met een opdracht betreffende het lokale beleid. Het is ook logisch dat partners met een *gemeenschappelijk gebied* (wijk/buurt) en *focus* (kansarmoede, participatie verhogen ...) elkaar gemakkelijk vinden en samenwerking opzetten om gemeenschappelijke doelen te bereiken.

### Effecten

De Brede School brengt heel wat teweeg bij deze verschillende actoren:

1. *voor scholen*: de 'bredere leerling' komt in het vizier en leren wordt levensecht. Scholen worden beter gekend en in een positiever daglicht gesteld, er is een groter beleidsvoerend

vermogen en meer interne communicatie. De werking van de school verruimt en leidt tot meer samenwerking met andere scholen.

“Er is echt wel een andere mentaliteit gekomen en een ander bewustzijn, van ‘laat ons die school eens opentrekken’. Hoe kunnen we de maatschappij binnentrekken in de school en hoe kunnen wij in de maatschappij gaan handelen?”

2. *voor leerkrachten*: er is een effect op de visie; wanneer leerkrachten de Brede School ervaren als een werking die een alternatief biedt voor de huidige werking, en niet iets dat er bovenop komt, ervaren ze het als meerwaarde.
3. *voor organisaties*: de Brede School maakt het mogelijk verbindend te werken met andere organisaties, de eigen visie binnen de organisatie wordt duidelijker: door het samenwerkingsverband wordt men gedwongen deze visie goed te communiceren.  
“Ik denk dat er twee dingen sterk veranderd zijn binnen onze kunsteducatieve organisatie. We denken meer na over wat we eigenlijk willen bereiken met leerlingen (...). Tweede ding is dat alles wat te maken heeft met participatie onder invloed van de Brede School veel sterker naar voor is gekomen.”  
Organisaties geven ook aan dat men er beter in slaagt de eigen doelgroep te bereiken en eigen doelen te realiseren.  
“Via de jeugdbeweging heeft Buurtsport mensen in de buurt kunnen bereiken die dan op hun beurt andere mensen kunnen meebrengen.”
4. *voor de omgeving*: Volgens vier coördinatoren heeft de Brede School een effect op de omgeving. Dit uit zich op verschillende vlakken: mensen uit organisaties van de buurt leren elkaar beter kennen, scholen werven expertise in het werken in de wijk, bewoners van een wijk worden erkend ...

### 3.4. Samenwerking

Samenwerking is cruciaal binnen een Brede School. Uit de proefprojecten leren we dat op het vlak van samenwerking groei centraal staat.

#### Meer samenwerking

Het werken aan een Brede School brengt meer samenwerking tussen partners teweeg: samenwerking zorgt voor méér samenwerking. Daarnaast ontstaat er ook een gezamenlijke visieontwikkeling.

#### Visie en duidelijke doelen

Duidelijkheid en concreetheid in de werking maken dat een samenwerking effectiever verloopt. Concrete doelen en afspraken binnen de Brede School zijn zeer belangrijk. Daarnaast is het ook belangrijk dat de Brede School voldoende aansluit bij de werking van de partners. De Brede School brengt vooral op wanneer de werking aansluit bij de *kernopdracht* van de betrokken organisaties. Zo ervaren de verschillende partners een *win-winsituatie* en vormt de Brede School een meerwaarde.

Samenwerken op verschillende vlakken, vanuit verschillende invalshoeken en van daaruit aan één zeel trekken is belangrijk voor een Brede School. Daarom is het ook belangrijk dat vanuit een gemeenschappelijke visie gewerkt wordt. Zo heeft de samenwerking meer kans op slagen.

*“Eigenlijk krijg je dat we met een aantal organisaties beter het helikopterzicht op de wijk beginnen te bewaren en meer aan uitwisseling beginnen doen. Er worden niet alleen meer activiteiten gepland, maar er ontstaan ook visiegroepen. Waar moeten we nu echt met de buurt naartoe, waar gaan we echt in investeren? Wat kan er georganiseerd worden ...?”*

## Tevredenheid

De tevredenheid van de samenwerking hangt samen met de *duur van de samenwerking*: wanneer er meer continuïteit is en de doelen gedeeld zijn, is er meer tevredenheid. Een samenwerking waarbinnen problemen en veranderingen aangepakt worden en de inbreng van iedere partner hoog ingeschat wordt, is de sleutel tot een hoge tevredenheid. Een Brede School is een *proces in wording*.

Uit de bevraging blijkt enerzijds dat de impact bij Brede Scholen met een lange(re) voorgeschiedenis hoger wordt ingeschat. Deze scholen hebben over de jaren heen een meer uitgebreide en diverse werking uitgebouwd. Anderzijds zijn het net nieuwe partners die de impact van Brede School hoog inschatten in tegenstelling tot de lagere impactscores van partners die langer betrokken zijn. De Brede School moet enerzijds groeien, maar anderzijds kan er moeheid optreden. Het is dan ook belangrijk om aandacht te blijven besteden aan de samenwerking op zich en het geheel van het aanbod samen duidelijk, kritisch, concreet door te lichten.

Het Bredeschoolverhaal is een groeiverhaal. Samenwerken, engagement van de partners en ruime blik vragen tijd. Na een langere samenwerking komen ook andere doelgroepen en andere uitdagingen in het vizier.

### 3.5. Wat betekent dit voor kinderen en jongeren?

Brede School heeft als belangrijkste doel het maximaliseren van ontwikkelingskansen van kinderen én jongeren. In dit luik gaan we in op wat die Brede School voor hen betekent. Wat zeggen jongeren zelf? Het Steunpunt Jeugd, de Vlaamse Jeugdraad en de Vlaamse Scholierenkoepel bevroegen 35 leerlingen in zes Brede Scholen (Engels, Ernalsteen e.a., 2009).

#### Brede School?

Voor deze leerlingen is de Brede School geen onbekende, toch niet als het over specifieke activiteiten gaat. Voor hen is het wel vaak niet duidelijk wie activiteiten organiseert en dat activiteiten voor ouders en de buurt ook tot de Brede School behoren. Het is natuurlijk ook maar de vraag of leerlingen daar helemaal inzicht in moeten hebben.

Leerlingen geven wel heel wat voordelen aan van de Brede School: dit gaat van een persoonlijk voordeel (volwaardig persoon) tot voordelen voor de school zelf (geliefd zijn in de buurt, verruiming van de schoolvisie), de buurt (levendigheid) en de ouders.

Op het vlak van activiteiten blijkt dat de bevroegde leerlingen nog heel wat wensen hebben: meer sport, meer keuze, meer dingen na school kunnen doen, meer activiteiten met leerlingen uit verschillende leerjaren en meer aandacht voor onderwerpen als het vinden van een job.

#### Participatie van kinderen en jongeren: een aandachtspunt

Participatie is volgens deze jongeren het zwakke broertje: leerlingen hebben over het algemeen niet het gevoel dat zij iets in de pap te brokken hebben. In twee van de zes scholen bleek participatie via de



leerlingenraad wel goed te werken.

Participatie van kinderen en jongeren zelf mag nog meer aan bod komen binnen de Brede School.

Binnen het referentiekader is participatie een belangrijke toetssteen. Maar vaak wordt de mening van kinderen en jongeren zelf over het hoofd gezien, waardoor sommige acties hun doelgroep en doel niet bereiken. Het bevorderen van het meedenken en meebeslissen van kinderen en jongeren is dan ook belangrijk.

### 3.6. Een brede waaier aan activiteiten

#### Er beweegt heel wat

Wanneer we kijken naar de bredeschoolprojecten stellen we vast dat er voor kinderen en jongeren heel wat beweegt. In de bevraging geven coördinatoren aan dat door de bredeschoolwerking gelijke kansen voor kinderen en jongeren verbeteren door:

1. Mogelijkheden te creëren voor groepen die minder of geen aanbod hebben.
2. Méér aanbod te realiseren.
3. Het aanbod toegankelijker of bekender te maken.
4. Expliciete aandacht te hebben voor het al of niet kunnen deelnemen van iedereen.

Ook onrechtstreeks wordt er gewerkt aan gelijke kansen, door ouders te ondersteunen of te werken aan beeldvorming bij (toekomstige) leerkrachten. Verder wordt ook aangegeven dat sommige groepen nog steeds niet bereikt worden en dat ook andere maatschappelijke factoren, zoals tewerkstelling, hun effect hebben op kansen(on)gelijkheid. Deze laatste factoren zijn dan ook belangrijke aandachtspunten voor de werking.

#### Inzetten op breed leren, versterken en verbreden

Coördinatoren geven aan dat een Brede School idealiter inzet op de drie aspecten: breed leren, versterken en verbreden. De verschillende registers worden gaandeweg bespeeld: Brede Scholen die reeds langer actief zijn, blijken meer aandacht te hebben voor deze verschillende registers. Bredeschoolwerkingen die een groot aanbod hebben, zijn meer tevreden dan Brede Scholen met eenmalige activiteiten. Waar een bredeschoolwerking verschillende terreinen omvat, wordt de meeste waardering gegeven.

*“Als al die contacten wegvallen, dan missen we die brede waaier die we kunnen aanbieden aan de leerlingen.”*

In de bevraging werden drie invalshoeken met betrekking tot activiteiten voor kinderen en jongeren omschreven: een verbreding van het aanbod, een versterking van de brede leer- en leefomgeving en het stimuleren van breed leren. We geven hier kort de bevindingen aan van coördinatoren op deze drie componenten van een brede leer- en leefomgeving.

#### Verbreding van het aanbod

De activiteit heeft als doel een extra aanbod te creëren of het aanbod beter bekend te maken.

*“Als ik kijk naar wat ik opgelijst heb, dan doen wij sterker aan verbreden van het aanbod. Wij proberen onze jongeren in contact te brengen met nieuwe zaken, zoveel mogelijk verschillende dingen ...”*

Verbreden komt duidelijk aan de orde in proefprojecten, het blijkt de corebusiness van de Brede School te zijn. Bij de proefprojecten zijn er per project gemiddeld twee activiteiten gericht op verbreden. Projecten zetten vooral in op verbreding, omdat ze met het aanbod een antwoord willen bieden aan geringe participatie aan het vrijetijdsaanbod.

*“Het is een clichéverhaal maar wel realiteit dat onze kinderen weinig participeren aan het vrijetijdsaanbod. Doordat we heel wat van die mogelijkheden op school aanbieden of tijdens of na de uren is die drempel zo laag dat kinderen daar wel aan participeren. Voor een aantal kinderen – niet voor allemaal – geeft dat genoeg ruimte om ruimer te gaan participeren.”*

*Een bredeschoolcoördinator vertelt: “In de voormiddag werden de ouders ontvangen in de school met een kop koffie. Ze praatten in groepjes over vrijetijdsbesteding en -beleving. Daarna bracht iedereen een bezoek aan de vrijetijdsmarkt waar verschillende organisaties uit de onmiddellijke buurt hun werking met een klein standje voorstelden. In de namiddag konden de kinderen deelnemen aan verschillende activiteiten.”*

Verklaringen voor die geringe participatie wordt gezocht in drempels tot het reguliere vrijetijdsaanbod, die soms nogal hoog zijn (het is o.a. te duur, te ver, ander sociaal milieu ...). Maar vaak ontstaan activiteiten vanuit een tekort aan aanbod.

## Versterking van de brede leer- en leefomgeving

De activiteit heeft als doel om samen met kinderen en jongeren de eigen leer/f-omgeving te verbeteren. De bevragede proefprojecten investeren relatief minder in de versterking van de brede leer- en leefomgeving. Wanneer dit aangepakt wordt, richt men zich vooral tot ouders. Er is een aanbod aan praatgroepen, cursussen, overleg en informatie. Er wordt met ouders meer gecommuniceerd en via de Brede School zetten ze de stap bijvoorbeeld naar het cultuurcentrum en worden tegelijkertijd meer betrokken bij wat de school doet.

*“De school stelt in samenwerking met haar partners delen van haar infrastructuur ter beschikking: er is een filiaal van de tweedehandswinkel, er zijn spreekuren van een sociale dienst, vormingsmogelijkheden voor ouders en buurtbewoners gaande van opvoedingsondersteuning over ICT tot sportlessen ... al of niet samen met hun kinderen.”*

Het gaat bij deze projecten vooral over projecten die gecoördineerd worden vanuit een school. Vaak wil men via de activiteiten ouders ondersteunen in hun rol als ouder, vanuit de directe effecten die dit op het kind of de jongere heeft. Het gaat erom ouders de weg naar het cultuurcentrum te laten vinden, omdat hun kind daar optreedt, in de hoop dat ze meer participeren ...

Naast ouders, wordt ook gewerkt via de buurt, maar dit is slechts bij twee projecten het geval. Men werkt dan aan noden vanuit de buurt, mensen uit de buurt krijgen de kans zich via de Brede School te ontwikkelen, er is meer samenwerking in de buurt, er is een winsituatie voor de buurt.

## Stimuleren van breed leren

Breed leren wordt gestimuleerd door kinderen en jongeren bredere (leer)ervaringen te laten opdoen in een concrete maatschappelijke context, waarbij verschillende van hun competenties tegelijk worden

aangesproken. Tot slot geven acht coördinatoren voorbeelden van activiteiten die gericht zijn op breed leren. Coördinatoren benoemen deze activiteiten als typische en succesvolle activiteiten voor hun Brede School. De activiteiten vinden plaats in het kader van de school. Het gaat dan voornamelijk over het opzoeken van realistische leercontexten, zowel in het basis-, secundair als hoger onderwijs.

*“Nu zijn ze op woensdagnamiddag stopmotion-filmpjes aan het maken om te gaan gebruiken binnen het filmproject. Een van de speelpleinmonitoren is een regent muzische opvoeding en hij heeft met de animatoren al stopmotion-filmpjes gemaakt. Dus zij hebben daar een beetje vorming in gehad en nu doen zij dat iedere woensdag met de kinderen.”*

*“Je kunt kinderen niet klaarmaken voor de wereld in een school alleen, je moet je aanbod verbreden en de leefwereld van kinderen verruimen en sterker maken. Ik denk dat je dat alleen maar kunt doen door andere mensen daar naar binnen te halen of door de kinderen naar buiten te brengen.”*

## 4. SOS BREDE SCHOOL: WAT HEBBEN WE

### GELEERD?

#### Coördinatie is belangrijk

Een coördinator met tijd en opdracht voor het reilen en zeilen van de Brede School vormt duidelijk een meerwaarde voor de werking van de Brede School. De coördinator zorgt ervoor dat verschillende partners betrokken worden, dat verschillende scholen samengebracht worden, dat er aandacht is voor samenwerking en netwerkvorming, dat er inhoudelijk gewerkt wordt.

#### Plaats van de coördinatie

Uit de (beperkte) kwalitatieve analyse blijkt dat de plaats van de coördinatie ook impact heeft op de aard van de Brede School. Wanneer de coördinatie bij een school ligt, wordt meer gewerkt aan schoolse doelen, staan de leerlingen van de school centraal en worden tal van partners daarvoor ingezet en aangesproken. Wanneer de coördinatie opgepakt wordt door een andere organisatie, blijkt er meer aandacht te gaan naar netwerkvorming, is het doelpubliek ruimer dan leerlingen van de school en worden verschillende scholen en partners betrokken in het samenwerkingsverband.

Het is belangrijk om binnen een Brede School oog te hebben voor deze zaken: door de eigen werking kritisch onder de loep te nemen, kan een Brede School die vanuit de school gecoördineerd wordt, meer aandacht hebben voor de inbreng van andere organisaties, duidelijke netwerkvorming en structuur. Een Brede School gecoördineerd door een andere organisatie kan dan weer meer het schoolse leren betrekken bij de activiteiten binnen de Brede School enz.

#### Samenwerking

Samenwerking, netwerkvorming is een groeiproces. Dit verloopt niet in een twee drie. Uit de bevraging van de proefprojecten blijkt dat de ontwikkeling van een gemeenschappelijke visie en de afbakening van duidelijke doelen voor de Brede School cruciaal zijn om de samenwerking optimaal te laten verlopen. Op deze wijze krijgt elke partner zijn plaats binnen het geheel en wordt er een gezamenlijk fundament voor verdere werkingen opgebouwd.

## Kinderen & jongeren aan het woord!

Participatie van kinderen en jongeren is belangrijk in de Brede School. Toch blijkt dat dit in de praktijk soms over het hoofd gezien wordt. Daarom is het belangrijk om bij de werking hier voldoende aandacht aan te besteden. Het bereiken van kinderen en jongeren lukt pas ten volle wanneer de activiteiten aansluiten op hun noden en wensen.

## Waaier aan activiteiten

De Brede School brengt in de proefprojecten duidelijk wat teweeg op het vlak van activiteiten. Het is belangrijk om als Brede School het aanbod van activiteiten goed in kaart te brengen. Zo kan ervoor gezorgd worden dat er binnen de brede leer- en leefomgeving aandacht is voor breed leren, verbreden én versterken. Groei is ook hier belangrijk. Brede Scholen die al langer bestaan, hebben aandacht voor deze verschillende aspecten. En dit blijkt dan ook hun sterkte te zijn: door op die verschillende aspecten in te zetten, wordt de brede leer- en leefomgeving ten volle waargemaakt. Dat wordt dan ook gewaardeerd door alle betrokkenen in de Brede School.

## 5. LITERATUUR

Engels, M., Ernalsteen, V., Joos, A., Morreel, E. & Pieters, B. (2009). Het Potentieel van Brede School. Eerste indrukken uit een impactbevestiging bij Bredeschoolprojecten, *Krax*, p. 36-39.

Ernalsteen, V., Desmedt, E. & Nicaise, I. (2008). It takes a village to raise a child. De Brede School, in Nicaise, I. & Desmedt, E. (red.), *Gelijke kansen op school: het kan! Zestien sporen voor praktijk en beleid* (p. 87-105), Mechelen: Plantyn.

Ernalsteen, V. & Joos, A. (2011). *Wat doet een Brede School? Werken aan een brede leer- en leefomgeving*, Gent: Steunpunt Diversiteit & Leren.

Ernalsteen, V., Joos, A. & Engels, M. (2009). Brede School in Vlaanderen en Brussel. Handvatten voor samenwerking, coördinatie en inhoudelijke werking, in *School en Samenleving*, p. 65-84.

Joos, A. & Ernalsteen, V. (2010). *Wat is een Brede School? Een referentiekader*, Gent: Steunpunt Diversiteit & Leren.

Joos, A., Ernalsteen, V., Engels, M. & Morreel, E. (2010). *De impact van Brede School. Een verkennend onderzoek*, Gent: Steunpunt Diversiteit & Leren